Рецензия

на дисертационния труд на Лиор Яков Агай

Рецензент: проф. д.ик.н. Димитър Канев
Тема: „Приложение на теорията на игрите и поведенческия икономикс в процесите на обществени поръчки“
За присъждане на ОНС „доктор“ в професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Политическа икономия“
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, факултет „Социални, стопански и компютърни науки“, катедра „Икономика“
Научен ръководител: доц. д-р Мариета Георгиева Стефанова
Научен консултант: доц. д-р Калоян Илиев Колев

1 Значимост на проблема и познаване на научната литература

Трудът разглежда значим научен и практически проблем: как оповестената ценова информация влияе върху стратегическите решения на участниците и върху професионалната преценка в обществените поръчки. Актуалността му произтича от необходимостта възложителят да съчетава разумното използване на публичните средства с качественото изпълнение и поддържането на конкурентен пазар.

Особено съществено е разбирането, че прогнозната стойност и началната цена изпълняват двойна функция. Те дават информация за поръчката, но могат да се превърнат и в референтна точка, която насочва очакванията и оценките. Това поставя принципния въпрос кога ценовият ориентир намалява несигурността и кога ограничава самостоятелната преценка чрез поведенческо закотвяне.

Авторът познава основните теоретични направления и свързва стратегическото взаимодействие с ограничената рационалност и институционалните особености на публичното възлагане. Литературният обзор обосновава изследователския проблем. Търсената новост е в интегрирането на тези обяснения и в приложението им към конкретна управленска среда.

2 Обоснованост на целта и задачите

Целта е ясно формулирана: да се разработи и емпирично да се обоснове рамка, която свързва ценовата информационна среда с продължаващото участие на оферентите и с възприеманите граници на ценовата приемливост. Обектът и предметът са разграничени, а задачите следват логиката на проблема — от теоретичното обяснение през методиката и емпиричното проучване до управленското приложение.

Хипотезите насочват анализа към връзката между вида на ценовия ориентир, устойчивостта на участието и професионалната оценка на цените. Те позволяват проверка в границите на избрания подход. Приемам, че задачите са изпълнени и целта е постигната като разработване на емпирично обоснована рамка за подпомагане на решенията.

3 Методология и оценка на основните резултати

Структурата осигурява последователен преход от теоретичните основания към методологията, анализа на резултатите и предложения модел. Изследването съчетава административни данни за реалното участие на оферентите с проучване на професионалната преценка за ценова приемливост. Съчетаването е методически оправдано: поведението и възприятията разкриват различни страни на проблема, които се допълват, без да се приравняват.

Теорията на игрите дава основание решенията на участниците да се разглеждат като взаимозависими и обусловени от информационната среда. Поведенческият подход обяснява как ценовият ориентир може да насочва преценката при ограничена рационалност. В труда тези подходи служат преди всичко за концептуално обяснение и организиране на емпиричния анализ.

Резултатите установяват различия между процедурите с прогнозна стойност, с начална цена и без изрична ценова котва. В изследваните административни данни прогнозната стойност е свързана с по-устойчиво участие. При професионалните оценки различията между ценовите среди се открояват най-ясно при долната граница на приемливостта, докато оценките за високите цени

са по-нееднородни. Това подкрепя основната теза в рамките на наблюдаваните зависимости.

Оценявам положително адаптирането на инструменти за анализ на продължаващото участие и ценовата чувствителност към обществените поръчки. Съществено е запазването на икономическия им смисъл: устойчивостта на участието описва състоянието на конкурентната база, а възприеманата приемливост описва професионална преценка. За оценка на публичната ефективност са необходими допълнителни доказателства за разходите, качеството и изпълнението.

Избраната методология е адекватна за сравнителен анализ и за разработване на приложна рамка. Надеждността на изводите следва да се оценява в контекста на използваните данни и допускания. Наблюдаваната връзка между ценовата среда и участието остава съвместима с други обяснения, произтичащи от особеностите на поръчките и пазарите.

4 Научни и научно приложни приноси

Приемам заявените приноси като обогатяване на съществуващи знания, адаптиране на методи и разработване на приложна рамка.

Научни приноси

- Развито е интегрирано разбиране за стратегическата и поведенческата роля на ценовата информация. То позволява ценовият ориентир да се разглежда като елемент от дизайна на процедурата, който може да влияе едновременно върху решенията за участие и върху професионалната преценка.
- Логиката на анализа на жизнения цикъл е адаптирана към продължаващото участие на оферентите. Приносът е в преориентирането на инструмент от търговската среда към наблюдение на конкурентната база, при ясно разграничаване от приход, бюджетна икономия и индивидуална оценка на доставчик.

- Анализът на ценовата чувствителност е приспособен към професионалната оценка на изпълнимостта, качеството и риска. Това обогатява разбирането за ценовата приемливост в публичното възлагане и запазва разграничението ѝ от потребителската готовност за плащане.
- Получени са емпирични резултати за връзката между различните ценови информационни среди, устойчивостта на участието и възприеманите ценови граници. Те разширяват знанията за изследвания контекст и дават основа за последващи сравнителни проучвания.

Научно-приложни приноси

- Разработена и приложена е методика, която съчетава анализа на реалното участие с изследване на професионалните оценки и позволява проблемът да бъде разгледан от допълващи се гледни точки.
- Предложен е модел за подпомагане на решенията, който свързва ценовата среда, участието, възприеманите ценови граници и управленските гаранции. Приложната му стойност е в организирането на информацията в последователен процес на преценка.
- Формулирани са насоки за документиране на решенията, наблюдение на пазара, обучение и поетапно прилагане. Значими са гаранциите за равно третиране, защита на новите участници и отделяне на аналитичните инструменти от оценяването на конкретни оферти.

Моделът има потенциал за пилотно приложение при съпоставими категории поръчки. Практическата му полезност трябва да се установява чрез резултатите за конкуренцията, разходите и изпълнението. Представените материали обосновават тази перспектива, но не удостоверяват независимо измерен ефект от институционално внедряване.

5 Публикации и наукометрични показатели

Представените самостоятелни публикации са пряко свързани с емпиричното ядро на дисертацията, а съавторските трудове развиват сродни методологични приложения.

Наукометричната справка обосновава покриване на минималните национални изисквания при коректно отнасяне на публикациите към съответните показатели и документално потвърждение на заявената индексация.

6 Използване и цитиране от други автори

Представените материали не позволяват цялостна оценка на използването на резултатите от други автори. Липсата на справка за цитирания не е основание да се заключи, че научно въздействие отсъства. На този етап оценката ми се основава преди всичко на съдържанието на изследването, приносите и перспективите за последващо използване и проверка.

7 Оценка на автореферата

Авторефератът отразява вярно основната теза, изследователския подход, резултатите и приносите. Той дава достатъчна представа за съдържанието на труда и запазва съществените ограничения на изводите. Препоръчвам по-стегнато изложение и съкращаване на повторенията, така че научният проблем и собствените резултати да се открояят по-ясно.

8 Критични бележки и препоръки

На първо място, необходимо е по-ясно да се открои специфичният принос на теорията на игрите към предложения модел. Стратегическата взаимозависимост е убедителна отправна точка, но следва да се покаже кои изводи произтичат именно от нея и как тя се съчетава с поведенческото обяснение.

На второ място, информационната функция на ценовия ориентир и ефектът на закотвянето изискват самостоятелно разграничаване. Промяната в оценките може да е свързана както с нова информация за поръчката, така и с насочване на преценката към оповестената стойност. Емпиричният подход позволява да се установят зависимости, но оставя открит въпроса за относителната роля на тези механизми.

На трето място, устойчивото участие трябва да се разглежда във връзка с отвореността на пазара и качеството на конкуренцията. Запазването на участниците е полезно, когато съществуват възможности за навлизане,

разнообразие на офертите и реален конкурентен натиск. Тези условия трябва да бъдат част от оценката на управленския модел.

На четвърто място, пренасянето на модела към други възложители и пазари изисква независими проверки и предварително определени критерии за успех. Необходимо е също да се осигури възможност за възпроизводимост на анализа и ясно да се отделят установените резултати от моделните прогнози и бъдещите приложения.

Тези бележки ограничават обхвата на причинните обяснения и готовността за широко внедряване, но не обезсилват получените резултати, методологичните адаптации и разработената рамка. Те не променят положителната ми оценка за наличието на достатъчни научни и научно-приложни приноси за образователната и научна степен „доктор“.

За публичната защита поставям следните принципни въпроси:

1. Какъв е самостоятелният обяснителен принос на теорията на игрите в предложения модел и как той се съчетава с поведенческото обяснение?
2. При какви условия оповестеният ценови ориентир подпомага информираното решение и при какви условия поражда поведенческо закотвяне? Как това разграничение следва да влияе върху действията на възложителя?
3. По какви критерии бихте установили, че прилагането на модела подобрява конкуренцията и публичната ефективност, като запазва възможностите за навлизане на нови участници?

9 Авторско участие и оригиналност

Приемам разработването на емпиричната рамка и синтеза на резултатите за лично авторско постижение на докторанта. Самостоятелните публикации подкрепят тази оценка. При съавторските трудове участието е колективно и следва да се оценява като такова. Участието ми като съавтор в част от представените публикации е изрично посочено; оценката на дисертацията се основава на индивидуалното изследване на докторанта.

При извършения съдържателен преглед не установявам конкретни данни за плагиатство. Трудът съдържа позоваванията и декларация за оригиналност, а собствените адаптации и емпирични резултати са разграничени от използваните теоретични постановки.

10 Заключение

Дисертационният труд разглежда значим научен и практически проблем, демонстрира познаване на теорията и способност за самостоятелно изследване. Получените резултати и разработената приложна рамка обогатяват знанията за ролята на ценовата информация в обществените поръчки. Посочените ограничения очертават границите на изводите и насоките за развитие, без да заличават приносите. Считам, че трудът отговаря на съдържателните изисквания за образователната и научна степен „доктор“ по ЗРАСРБ и Наредба №12 на ВСУ.

Давам ПОЛОЖИТЕЛНА оценка и предлагам на научното жури да присъди на Лиор Яков Агай образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Политическа икономия“.

Дата: 19.10.2026 г.

Dimitar Kanev Kanev

Digitally signed by Dimitar Kanev Kanev
Date: 2026.10.19 13:38:14 +03'00'

Рецензент: проф. д.ик.н. Димитър Канев